

Balaton, Minnesota

Irtta: VASVÁRY ÖDÖN

Ha akadt az amerikai magyarok között, aki észrevette a "Life" magazin egyik utóbbi számában a koreai harcok képei között annak a fiatal katonának a képét, aki a minnesotai Balaton-ból került Koreába, bizonyosan megjegyezte, hogy a név mennyire pontos mása a magyar "tenger" nevének. Azt azonban aligha hitte, hogy ez a minnesotai falu csakugyan a magyar Balatonról kapta a nevét. Pedig így van.

Több mint száz esztendővel ezelőtt ugyanis már volt bizonyos magyarországi kivándorlás az Egyesült Államokba, sőt még régebben is. Magyar munkásokat már az 1700-as évek végén csalogattak külföldre.

1950 aug 24.

d. M. Néprajz

lapjuk
10 volt.

2

Főleg hegyes vidéken lakó, bányamukáéhoz értő embereket kerestek Spanyolországba és másfelé s valószínűleg nem is kellett tulságosan sok mézes-mázos beszéd a kivándorló ügynökök részéről, hogy a sorsukon javítani akaró embereket külföldre vigyék. A kivándorlókat természetesen az Egyesült Államok felé is irányították. Kik voltak mögötte ezeknek a próbálkozásoknak, innen a messzségből, levéltári kutatások nélkül bajos volna megállapítani. Kétségtelen, hogy az Egyesült Államoknak a fekete rabszolgák mellett fehér telepésekre is szüksége volt, akiket a túlnépes európai országokból nem is kellett nagyvonalú csalogatni az újvilágba, főleg a németeket, akikből ugyilátszik, már akkor is tulsok volt aránylag kicsire szabott országaikban. Már a washingtoni függetlenségi harc idején igen tekintélyes német telepek voltak az Egyesült Államokban, főleg olyan helyeken, mint Philadelphia és Baltimore és természetesen New York, ahol már számos

Magyarországon a kivándorlás megkedveltetésében kétség-telenül szerepe volt. Bölöni Farkas Sándor és Haraszthy Ágoston könyveinek, amelyek még a 48-as szabadságharc előtt jelentek meg. De mindkettőt megelőzőleg volt már egy bizonyos Szirmay Pál nevű sárosmegyei ur. Ez a Szirmay 1810-ben született és így mindössze 25 éves fiatal ember volt, amikor 1835-ben lelkes amerikai kivándorlási tervszettel állott elő. A szabadságharc idején, ugyilátszik, szintén külföldön volt, mert Kossuth az orosz cári kormányhoz akarta követte kinevezni, ott azonban nem fogadták el. Világos után megint külföldre került és Németországon át kijutott az Egyesült Államokba, sőt az akkor még spanyol uralom alatt álló Cuba szigetén is járt, lehetséges, hogy azokkal a felszabadítási kísérletekkel kapcsolatban, amelyek közül az utolsónak 1851-ben magyar szereplői is voltak. 1853-ban visszament Londonba, majd császári kegyelmet kapván, visszatért Magyarországra, még a kiegyezés előtt.

Évekkel ezelőtt igen érdekes adataira bukkantam az egyik száz évvel ezelőtti amerikai lapban, amely azt mondta el, hogy egy nagyobb csoport magyar utban van a középnyugatról New York felé, hogy visszatérjenek Magyarországra, részt venni akarván a szabadságharcban. Amikor azonban a hír megjelent, a harcnak már vége volt s így ezek a magyarok, akárhányan voltak is, bi-egy lelkes szószólója a kivándorlásnak Magyarországon: zonyosan itt maradtak. Többnyire dunántuli, inkább német származású magyarok voltak az első csoportos kivándorlók.

akik Wisconsinba, Minnesotába, a két Dakotába mentek. Hogy kivándorlásukban Haraszthy Ágostonnak keze benne lehetett, azt onnan is lehet gyanítani, hogy Haraszthy a maga pionir munkáját Wisconsinban kezdte, Haraszthyville néven ő alapította a ma Sauk Citynek nevezett városkát és meglehetősen ideig jelentős szerepet játszott az állam újonnan kialakuló életében. Nem is lehet feltételezni, hogy a sok mindenféle vállalkozásba fogó Haraszthy ne próbálta volna meg, hogy Magyarország általa ismert vidékeiről hozzon munkatársakat oda, ahol éppen a munkaerő volt a legbecsesebb és legritkább.

Az új települők mindenütt boldogultak, ami nem is lehetett másként, mert a gazdag föld ott is bőven jutalmazta mindazokat, akik hajlandók voltak nehéz, de becsületes

munkát adni cserébe. Az új telepeknek név kellett és a dunántúliak a régi hazából ismert neveket adták telepeiknek: így jött létre a minnesotai Balaton, a north dakotai Tolna, amelyek ma is fennállanak és valószínűleg több más, amely azóta nevet cserélt, mint Haraszthyville. Ilyen okok miatt kapta az egyik templon a Kossuth nevet a wisconsini Manitowoc-ban a szabadságharc idején. A pionírok boldogulása nem maradt titokban az otthoniak előtt. 1856 után mindig többen jöttek át, nyomukat belepte az idők homokja s így ma már csak ez a pár név: Tolna, Balaton jelzi, hogy az észak hatalmas és ma már gazdag államainak elindításánál a magyarok is ott voltak, akiknek ugyilátszik mindenütt ott kellett lenni, ahol kemény és becsületes munkáról volt szó.

